

Astrologie en het collectief onbewuste

Bespreking van: Annemiek Bosch: *De cyclus van de dierenriem. Archetypen geworteld in de werkelijkheid*. Rotterdam, 2023.
Het boek is verkrijgbaar bij de boekhandel en online.

Een biologe die een theorie presenteert die de werking van astrologie wetenschappelijk zou kunnen verklaren, daar wilde ik meer van weten. De enige uitspraak over het onderwerp die ik niet absurd vind, is “zo boven, zo beneden”, maar het is natuurlijk geen verklaring. Ik heb 60 jaar horoscopen getrokken, lezingen en workshops astrologie gegeven, 20 jaar geleden mijn nog steeds draaiende website astrocursus gebouwd, maar altijd naast studie en werk, want ik wilde niet mijn hele leven wijden aan iets waarvoor geen goede verklaring bestond. Aan de andere kant: de resultaten waren verbluffend, en ik bleef het vak dus wel beoefenenen.

Op 2 december 2023 sprak Annemiek Bosch bij de NVWOA, diezelfde middag heb ik haar boek besteld, en na ontvangst heb ik het meteen gelezen. Niet alle problemen zijn nu meteen opgelost, maar wel vind ik haar theorie vindingrijk en veelbelovend.

Vijf bezwaren tegen de astrologie

Als top vijf van de bezwaren tegen de astrologie noemt Bosch:

1. Sterrenbeelden zijn willekeurige verzamelingen van sterren.
2. Hemellichamen zijn te ver weg om invloed te kunnen uitoefenen.
3. Tweelingen leiden verschillende levens.
4. In de oudheid geloofden mensen dat de planeten goden waren, nu niet meer.
5. Het begin van het teken Ram valt niet meer samen met de lente-equinox.

Deze bezwaren weerlegt ze in haar boek. Ik volg hierna een deel van haar redenering, vooral om een idee te geven van haar denktrant, volledigheid streef ik uiteraard niet na!

Collectief onbewuste en archetypen

Wat de bezwaren 1, 2 en 4 betreft: Bosch gaat niet uit van een fysieke relatie tussen hemellichamen en mensen, maar werkt met het Jungiaanse collectieve onbewuste, waarin archetypen zijn opgeslagen. Dat er zoiets bestaat als een collectief onbewuste, kun je bijvoorbeeld afleiden uit een proef met ratten. Een groep ratten werd geleerd om uit een bak water te ontsnappen via de juiste uitgang. De volgende generaties bleken dit trucje veel sneller te leren. Werde het ontwikkelde denkpatroon genetisch overgedragen? Vele jaren later werd het experiment herhaald, maar nu was er ook een groep ratten die niet getraind werd. Merkwaardig genoeg bleken ook de jongen van de niet getrainde ratten sneller te leren, net zo snel als de jongen van getrainde ouders. Dat kon niet via overerving zijn gebeurd. Waarschijnlijk was dit een manifestatie van het collectieve onbewuste van ratten.

Volgens Bosch zijn de planetaire archetypen al in het begin van de menselijke geschiedenis, en misschien al lang daarvoor, in ons collectieve onbewuste gegrift. We nemen immers allemaal deel aan de cycli van de kosmos. In de loop van de tijd hebben deze archetypen zich kennelijk in diverse religies gemanifesteerd als goden en godinnen. Het feit dat de kenmerken van de planeten overeenkomen met de eigenschappen van de bij hen behorende godheden lijkt daarop te wijzen.

Anders ligt het met de archetypen van de dierenriem: de sterrenbeelden zijn willekeurige groepen van sterren, die alleen bestaan omdat wij ze zo waarnemen, maar in werkelijkheid niets met elkaar te maken hebben. In andere culturen is er sprake van andere sterrenbeelden. Deze beelden zijn gevormd door de menselijke fantasie, en zijn dus zelf geen archetypen. De archetypen van onze dierenriem zijn vermoedelijk gevormd in de tijd dat de plaatsing van de Zon overeenkwam met de sterrenbeelden waarmee deze archetypen werden geassocieerd, dat wil zeggen tijdens de Hellenistische periode. Deze archetypen werden geprojecteerd op de toenmalige waarneming.

Tweelingen

Wat bezwaar 3 betreft: aan de hand van een casus laat ze zien dat niet alleen erfelijke factoren, maar ook archetypen een rol spelen. In het kader van mijn meerlingenonderzoek heb ik dit geval geanalyseerd en in het najaar van 2021 uitvoerig besproken tijdens een lezing bij het Astrologisch genootschap Aquarius. Het gaat om een eeneiige drieling, jongens die bij de geboorte uit elkaar zijn gehaald en bij wijze van een nogal cynisch wetenschappelijk experiment bij drie verschillende ouderparen ondergebracht. Uit de geboortehoroscopen was bijvoorbeeld duidelijk op te maken wie van de drie zelfmoord heeft gepleegd en wie bij een misdaad betrokken was.

Bosch' astrologische observaties komen overeen met die van mij, maar ze bespreekt daarnaast bepaalde aspecten van het verhaal vanuit haar theorie. Zo stelt ze dat de onderzoeker geen horoscopen van de jongens heeft gebruikt bij het zoeken van welke ouders bij welk kind pasten, maar dat hij onbewust is geleid naar de keuze die past bij het lot van het kind in kwestie.

Sterrenbeelden versus seizoenen

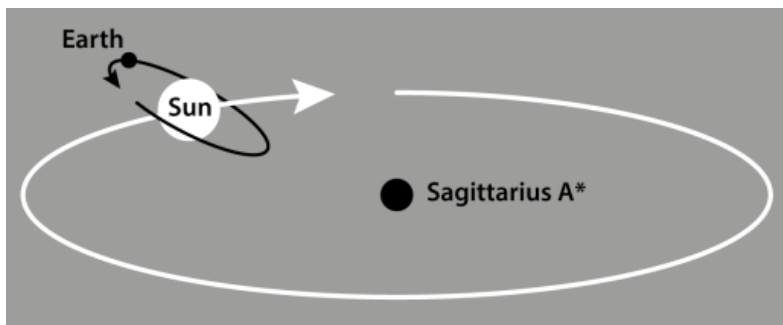
Bezwaar 5 betreft het feit dat inmiddels het lentepunt is verschoven van 0° Ram naar 5°30' Vissen, zodat de posities van de astrologische sterrenbeelden niet meer kloppen met de realiteit. Ptolemaeus heeft in de tweede eeuw nC de dierenriem verdeeld in 12 segmenten van 30°, te beginnen bij het lentepunt (toen 0° Ram) zodat ze de seizoenen volgden. De Indiase astrologie kent dit probleem niet, omdat daar de vaste sterren als basis worden gebruikt. Bosch vertelt hoe ze haar geboortehoroscoop laat analyseren door een Indiase astroloog. Het valt haar op dat hij nauwelijks iets zegt over het teken van haar ascendant. De duiding klopt wel, maar is alleen gebaseerd op planeten en huizen. De siderische dierenriem is, denkt ze, vooral geschikt voor het voorspellen van toekomstige gebeurtenissen, gunstige momenten en levensfasen, en westerse astrologie voor psychologische analyse. (Overigens gaat Bosch niet in op het feit dat deze astrologie wel werkt met sterrenbeelden van 30°, wat ook niet conform de realiteit is: het sterrenbeeld Kreeft is bijvoorbeeld maar 20°, Maagd 43° breed.)

Bosch heeft veel horoscopen bestudeerd en een jaar van een vierjarige beroepsopleiding voor astrologie gevolgd. Ze vindt dat de duidingen van horoscopen te specifiek zijn om als onzin naast je neer te leggen, ook al zijn ze gebaseerd op de tropische dierenriem. Van de duiding blijft niets meer over als je de horoscoop een teken verschuift.

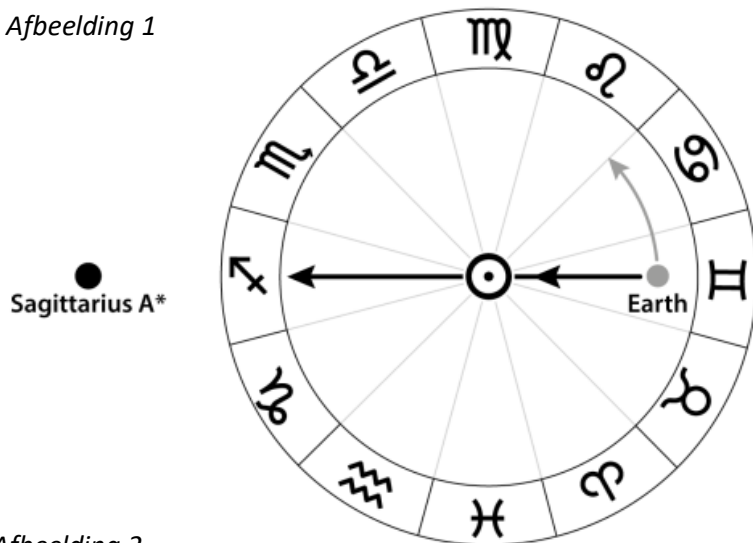
Kies je echter voor het tropische systeem, het seizoensgebonden systeem dus, dan heb je aan ander probleem: ook voor zuiderbreedte geldt dat het segment Ram begint op het lentepunt, terwijl de seizoenen daar net andersom lopen. Toch kloppen horoscopen voor mensen die geboren zijn op ZB, zoals ook uit mijn eigen archief blijkt. Er moet dus een ander principe zijn dat op een jaarcyclus is gebaseerd.

Dat blijkt te bestaan: de Zon, met het hele zonnestelsel, draait om een zwart gat, Sagittarius A* (afbeelding 1, overgenomen uit het boek (p. 109).

Deze rond-gang duurt zo'n 225 tot 250 miljoen jaar. Ondertussen draait de

Afbeelding 1

Afbeelding 2

Aarde elk jaar om de Zon. In de loop van een zonnejaar neemt de Aarde steeds een andere positie in t.o.v. Sagittarius A*. Als de Zon in de richting van Sagittarius A* staat, loopt hij door de Boogschutter. De aarde staat achter de Zon, en staat dan dus in Tweelingen, zie afbeelding 2 (p. 111). Het gaat hier overigens om de werkelijke sterrenbeelden, niet onze tekens, aangezien we de omloop van de Zon volgen, en dat kan niet geocentrisch.

Tot slot

Het is een inspirerend boek dat tot nadenken stemt. Het roept veel vragen op, en biedt een basis voor onderzoek op uiteenlopende terreinen.

Fokkelien von Meyenfeldt
Deventer, 19.01.2024

Dit artikel is een enigszins bewerkte versie van mijn recensie in de NVWOA Nieuwsbrief jrg. 29 nr. 2 (februari 2024).